

RECENZJA

rozprawy doktorskiej lek. dent. Agaty Dudzik pt.:

„ZMIANY W STĘŻENIU LOTNYCH ZWIĄZKÓW SIARKI U PACJENTÓW Z HALITOZĄ PO MIEJSCOWYM LECZENIU FARMAKOLOGICZNYM”

Halitoza określana jest jako nieprzyjemny zapach z ust, może być związana z różnymi czynnikami. Jak wskazują źródła historyczne istnienie problemu zauważono już wiele wieków temu. Pierwsze publikacje poświęcone halitozie z roku 1874 wskazują na fakt, że halitoza jest źródłem nie tylko złego samopoczucia pacjentów ale może doprowadzić również do wykluczenia społecznego. Dokładniejsze badania dotyczące halitozy wskazały, że główną przyczyną nieprzyjemnego zapachu z ust są lotne związki siarki. W klasyfikacji halitozy wyróżnia się halitozę prawdziwą i rzekomą, gdzie halitoza prawdziwa może mieć podłoże fizjologiczne związane z prawidłowymi procesami w jamie ustnej oraz patologiczna związana ze stanami chorobowymi w obrębie zębów, przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej tj. nadżerkami, owrzodzeniami, chorobami gardła i migdałków oraz chorobami poza jamą ustną np. chorobami płuc czy żołądka. Istnieje również drugi typ halitozy tzw. halitoza rzekoma jako pseudohalitoza, gdzie pacjent pomimo braku obiektywnych objawów halitozy uważa, że ona u niego występuje oraz halitofobia dotycząca leku przed możliwością jej wystąpienia.

Biorąc pod uwagę fakt ciągłych poszukiwań coraz lepszych metod diagnostyki oraz leczenia tej właśnie jednostki chorobowej przedstawiona przez Doktorantkę ocena zmian w stężeniach lotnych związków siarki u pacjentów z halitozą po miejscowym leczeniu farmakologicznym bardzo dobrze wpisuje się w nurt aktualnych badań nad tym zagadnieniem, mając poza aspektem poznawczym walor praktyczny. Dodatkowe cele badawcze dotyczące jakości życia tych pacjentów, porównanie dwóch metod diagnostycznych i skuteczności leczenia oraz opracowanie algorytmu postępowania stanowi dopełnienie kompleksowego podejścia do problemu halitozy.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska liczy 99 stron z typowym układem dla tego rodzaju dysertacji, zawiera wstęp, cel pracy, materiał i metodykę, wyniki badań 34 tabele oraz 31 rycin, dyskusję, wnioski w liczbie 4, streszczenie w języku polskim i angielskim, piśmiennictwo liczące 167 pozycji oraz załączniki obejmujące kwestionariusz HALT dotyczący objawów i społecznych konsekwencji nieprzyjemnego zapachu z jamy ustnej, kartę badania pacjenta oraz przykładowe wydruki pomiaru ilości lotnych związków siarki w wydychanym powietrzu przy pomocy aparatu Oral Chroma.

We wstępie Doktorantka w bardzo przejrzysty sposób scharakteryzowała zagadnienia, które były podstawą merytoryczną rozprawy. Na podstawie dostępnego piśmiennictwa Doktorantka zaprezentowała tło historyczne, oraz klasyfikację halitozy, bakterie odpowiedzialne za powstawanie wonnych związków w jamie ustnej oraz inne związki chemiczne wykrywane w wydychanym powietrzu, diagnostykę halitozy uwzględniając metody obiektywne i subiektywne, zaprezentowała również możliwości leczenia halitozy.

Prawidłowo sformułowany przez Doktorantkę cel obejmował ocenę zmian w stężeniach lotnych związków siarki u pacjentów z halitozą po miejscowym leczeniu farmakologicznym. Doktorantka wytyczyła dodatkowe cele badawcze, które obejmowały ocenę przydatności kwestionariusza HALT u pacjentów z halitozą do oceny jakości życia tych pacjentów, porównanie dwóch metod diagnostycznych oraz leczenia różnymi metodami pacjentów z halitozą, a także opracowanie algorytmu postępowania z pacjentami z halitozą.

Do badania zakwalifikowano 60 osób (38 kobiet i 22 mężczyzn) w wieku 18-65 lat, którzy po wypełnieniu ankiety oraz spełniający kryteria włączenia do badania, zostali zakwalifikowani do dalszych badań, które obejmowały badanie podmiotowe oraz przedmiotowe dotyczące stanu higieny (*Plaque Index-PI*) i przyzębia (*Gingival Index*, -GI, *Bleeding on Probing* – BOP), głębokość szczeliny/kieszonki(dziąsłowej/przyzębnej) - PD), a także nalot na języku. W rozdziale tym Doktorantka zaprezentowała również schemat samego badania w modelu badania naprzemiennego (*cross-over study*), gdzie każdy pacjent przydzielony losowo do dwóch grup A lub B, był poddawany określonej schematowi terapii, jednocześnie stanowił dla siebie grupę kontrolną. W rozdziale przedstawiono również program wizyt pacjenta. Moja uwaga do tego rozdziału dotyczy liczby ostatecznie zakwalifikowanych pacjentów do badania z określeniem płci i wieku, dane te moim zdaniem powinny pojawić się w tym rozdziale.

Oceniając metody statystyczne należy stwierdzić, że dobór metod jest prawidłowy, podczas weryfikacji hipotez wykorzystano testy zarówno parametryczne jak i nieparametryczne oceniając wcześniej normalność rozkładu zmiennych.

Uzyskane przez Doktorantkę wyniki badań zaprezentowano w 23 tabelach i na 27 rycinach powiązanych tematycznie, w sposób uporządkowany ułatwiający percepcję wyników. Zaprezentowano je bardzo logicznie z dużym wycuciem tematu.

Za bardzo wartościowe uważam wyniki badań dotyczące oceny jakości życia pacjentów z halitozą z wykorzystaniem kwestionariusza HALT, wskazujące, że jest to jednostka chorobowa, która może skutkować odrzuceniem czy wycofaniem społecznym lub nawet zaburzeniami natury psychologicznej w sytuacji kiedy pacjenci są przekonani o swoim

nieświeżym oddechu. Bardzo wnikliwie została przeprowadzona analiza statystyczna ze szczególnym uwzględnieniem efektu przeniesienia, który polega na wpływie kolejności zastosowanych terapii na otrzymane wyniki, a także ocena tendencji zmian średnich wartości zmiennych w całym okresie badań, jak również istotność różnic pomiędzy poszczególnymi wartościami tych zmiennych w poszczególnych grupach badanych. Bardzo zaawansowane badania statystyczne świadczą o rzetelności i dokładności Doktorantki w podejściu do zebranego materiału badawczego.

W dyskusji Doktorantka przedstawiła dokonania naukowe innych autorów zajmujących się problemem halitozy odnosząc je do wyników badań własnych. Sposób przeprowadzenia dyskusji, a szczególnie podzielenie dyskusji na podrozdziały porządkuje poszczególne zagadnienia, do których odnosi się Doktorantka jednocześnie świadczy o dojrzałości Doktorantki jako badacza oraz dobrym Jej przygotowaniu do prowadzenia badań naukowych.

Zaprezentowane przez Doktorantkę wnioski odpowiadają na cele zawarte w pracy.

Doktorantka prezentując wnioski stwierdziła większą skuteczność leczenia halitozy z zastosowaniem zestawu do higieny jamy ustnej Meridol Halitosis w porównaniu do standardowej higieny jamy ustnej, a także zgodność oceny organoleptycznej i oceny ilości H_2S uzyskanej przy pomocy aparatu Oral Chroma, wykazała ponadto przydatność kwestionariusza HALT do oceny jakości życia pacjentów z halitozą oraz zaprezentowała metodykę postępowania z pacjentami, u których występuje halitoza.

Moje nieliczne uwagi dotyczące niezręczności stylistycznych oraz drobne błędy charakterze redakcyjnym w żadnym stopniu nie umniejszają wartości poznawczych jak również praktycznych recenzowanej rozprawy doktorskiej.

W opinii recenzenta cała rozprawa napisana jest z dużym wyczuciem tematu, świadczy o gruntownym przygotowaniu Doktorantki do prowadzenia badań naukowych. Na uwagę zasługuje ocena wartości różnych metod diagnostycznych i terapeutycznych w leczeniu tej jednostki ze szczególnym uwzględnieniem bardzo szczegółowej oceny wielu zmiennych, a także podkreślane przez Doktorantkę znaczenia oceny jakości życia tej grupy pacjentów stanowi istotny wkład w stan wiedzy dotyczący działań profilaktyczno – leczniczych w tym obszarze.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że rozprawa doktorska lek. dent. Agaty Dudzik dotyczy wciąż aktualnego zagadnienia jakim jest problem halitozy zarówno w aspekcie diagnostycznym jak i leczniczym oraz możliwości działań profilaktyczno – leczniczych w tej grupie pacjentów.

Przedstawioną do oceny rozprawę doktorską lek. dent. Agaty Dudzik oceniam pozytywnie, spełnia ona wszystkie wymagania stawiane pracom na stopień doktora nauk medycznych. W związku z powyższym zwracam się do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie o dopuszczenie lek. dent. Agaty Dudzik do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Gdańsk, dn. 31.05.2017

K I E R O W N I K
Katedry i Zakładu Periodontologii
i Chorób Włosa, Skóry i Jamy Ustnej
Gdański Uniwersytet Medyczny

dr hab. n. med. Aida Kusiak, prof. nadzw. GUMed